

זהירות, גרדומים

עוד בטרם יבשו דמעות המבכים את מותו המחרד של אורון ז"ל ועוד בטרם נכרה קברו, החלו להגיח מכל עבר התליינים למיניהם. אילו מדובר היה בקרובי משפחתו של אורון ירדן, אשר בעידנה דריתחא היו מתבטאים בזכות עונש-מוות למבצעי פשעים מן הסוג שבוצע באורון ז"ל, או בסתם אנשים אשר מתוך זעם כנה וטבעי על המעשה הנפשע היו מציעים הנהגת עונש-מוות, ניתן היה לעבור על כך לסדר היום. אולם כאשר ראש לישכת עורכי-הדין בישראל מחד גיסא, ויו"ר הסיעה הגדולה בכנסת מאידך גיסא, חברו יחד להיות מנהיגיו ומראשי המדברים של מחנה התליינים, כאשר האחרון אינו בוש אף מלהטיף לגרדום רטרואקטיבי, מן הראוי שלא להשאיר דברים אלה ללא תגובה. הוויכוח בעד ונגד עונש מוות בגין פשעים פליליים הנו עתיק יומין וגילוי כגיל המישפט הפלילי; דא עקא שהחל מראשית המאה ה-20 קיימת נטיה

בהצעתו של ראש לישכת עורכי-הדין יש משום חילול כבודם של הרוגי השואה

ברורה בכל ארצות התרבות להינתק מן העונש הברברי והמביש הזה. המציאות כיום היא, שברוב רובן של ארצות התרבות, שבהן קיים הלכה למעשה שילטון החוק, בוטל עונש המוות כאמצעי-ענישה של החברה המאורגנת בתגובה לפשע פלילי, ויהיה הפשע המור ומתועב ככל שיהיה. מן הראוי לציון, כי בכמה מן המדינות האירופיות חטיפה בכלל וחטיפת קטינים בפרט הינה תופעה לא כל כך נדירה, ואף כי גם באותן ארצות הסתיימה לא אחת פרשת חטיפה במוותו של הנחטף, לא גרם הדבר בשום מיקרה לחידוש עונש המוות באותן מדינות.

מדינת-ישראל, באמצעות הכנסת, ביטלה בשנת 1954 את עונש המוות על פשעים פליליים מכל סוג שהוא, לרבות החמורים שבהם — כגון רצח, הן של בגיר והן של קטיין. זו הייתה אחת משעותיה הנעלות של הכנסת, וכל אזרח נאור בישראל לבטח מתאגה באותה החלטה של בית-המחוקקים.

אמנם כן, קיים גם כיום עונש-מוות בישראל, אולם הוא מכוון כנגד פשעים של השמדת-עם וכן כנגד מעשה בנידה בשעת קרב. עבירות אלה הינן קטגוריה נפרדת לחלוטין ואין בינן לבין מעשה הפשע הפלילי המצוי (ויהיה המור ככל שיהיה) ולא כלום. משום כך אין להסיק מחרגינים אלה מאומה על אמצעי הענישה על פשעים פליליים.

ראש לישכת עורכי-הדין בישראל, מר אמנון גולדני בר, אשר נועצם תפקידו כראש ציבור עורכי-הדין אמור, יותר מכל אדם אחר, להוות דוגמה של שיקול דעת ומחשבה באשר להתבטאויות פומביות בנושאים ניש-פטיים, השליך מעליו חובה זו ונזעק לאמצעי-התיק-שורת, כאשר בפיו "הבשורה" כי יש לחוקק עכשיו ומיד עונש-מוות על פשע מסוג זה שבוצע באורון ז"ל. בפיו גם נימוק "משכנע": מבצע הפשע באורון ז"ל איבד בחייתיות שלו את זכותו לחיות.

בנימוק זה של "איבוד הזכות לחיות" מנסה מר גולדנברג הנכבד להחזיר אותנו מאתיים שנה אחורה, אל המאה ה-18, שבה שלטו גישות מעין אלה במישפט

שנית על מעשהו. הגרדום יבטיח את הציבור מפני סכנת בריחתו של מבצע הפשע מן הכלא. אין לי צל של ספק כי אלה הם בדיוק הנימוקים בהם נימק חומייני את "פסקי-הדין" הניתנים עלידי "בתי-הדין" שלו. אגב, רמת טיעון זו תואמת את הפילוסופיה שמאחרי כריתת ידו של גנב וסירוס אשכנו של אנס. המציע לנו הח"כ הנכבד לאמץ גם עונשים אלה ?

ח"כ שריר מציע בהבל פיו להשמיט את הבסיס המוסרי של שיטת המישפט בארץ, עלידי קבלת "חוק" שיאפשר המתתו של אדם ספציפי, אשר בעת שביצע את המעשה לא היה צפוי בגין אותו מעשה לעונש מוות. קבלתו של "חוק" מעין זה הנה פשיטת-רגל מוחלטת, מוסרית ומישפטית. שום שיטת מישפט לא תוכל להיות זכאית לשם מישפט באם תאמץ לה חוק מזוויע שזוה.

היטלר, אייכמן, גבלס ודומיהם. אם אומר לנו מר גולדנברג הנכבד כי את מבצע הפשע באורון ז"ל יש לשפוט תוך גזירה שווה למעשיהם של היטלר, אייכמן וגבלס, (אם ממליץ הוא על עונש זהה ברור, איפוא, כי רואה הוא את חומרת המעשה באותו קנה-מדה), הרי יש בכך משום חילול כבודם והמעטת קורבנם של הרוגי השואה.

התבטאותו האומללה של מר גולדנברג הנה דוגמה ברורה להיגררותו אחר גליה העכורים של אוירת הלינץ' וליציקת שמן על גלגליה של עגלת הלינץ', עגלה אשר קשה מאד לעצרה בעת שהיא מקבלת תאוצה. לישכת עורכי-הדין תטיב לעשות, באם תכנס את מוסדותיה בדחיפות, על מנת להביע את הסתייגותה הן מן התוכן ועוד יותר מן העתוי האומלל של התבט-אויותיו של העומד בראשה. זאת על מנת למנוע את הרושם שמר גולדנברג ביטא בדבריו את דעתו של ציבור עורכי-הדין.

אולם הגדיל לעשות ממנו ח"כ אברהם שריר ה"נכבד. (מרבית אזרחי ישראל זוכרים ודאי את דמעות השליש המגוחכות אשר שפך מול מצלמות הטלוויזיה, בעת שהתאונן במהלך ועידת המפלגה הליברלית כי "גונבים" ממנו קולות.) השד יודע כיצד אדם ברמתו הצליח להגיע לתפקיד של יו"ר סיעה בכנסת. שריר מציע לנו תרומה מקורית משלו למערכת המישפט בארץ — גרדום רטרואקטיבי.

וראה זה פלא, גם "נימוקים" יש לו לכך: הגרדום יבטיח כי מבצע הפשע באורון ז"ל לא יוכל לחזור

ההתבטאות האומללה של אמנון גולדנברג: הנה דוגמה להיגררות אחרי אוירת הלינץ'

מה שמציע לנו ח"כ שריר במילים פשוטות הוא, כי הכנסת תצביע על תלייתו של אדם ספציפי ומוגדר. שיטה נפסדת זו הייתה מקובלת בפרלמנט האנגלי במאה ה-17, ומאז זרמו מים רבים בתמזה. אולם ח"כ שריר, לעומת זאת, נשאר תקוע מבחינת תפיסתו המישפטית והמוסרית במאה ה-17.

כל הנימוקים הקלאסיים כנגד עונש-מוות, כגון חוסר אפשרות לתקן טעות בפסקי-הדין ואי הקטנת ממדי הפשיעה בגין הנהגתו, כלל אינם מעניינים את הח"כ הנכבד. הלה נתון כל כולו במירוץ אחר פופולריות של רגע בקרב מחנה הלינץ' הרעשני. הוא אף הגדיל לעשות והגיש הצעת-חוק על מנת לתת תוקף של ממש לגרדום הרטרואקטיבי שלו. ואדם כמותו נושא בתואר "מחוקק"!

מן הראוי היה שהיו"ר הנכבד של לישכת עורכי-הדין והח"כ הנכבד יקחו דוגמה מהתנהגותם מעוררת הכבוד של תורי אורון ז"ל. הללו יצאו במופגן כנגד אוירת הלינץ' שהשתררה בחוגים מסויימים לאחר מות בנם יקירם, והזהירו מפני התוצאות החמורות שאווירת לינץ' יכולה לגרום. יש בכך מן הפרדוכס, שקרבנותיו של הפשע מגיבים בשיקול-דעת ובאחריות ואילו אלה האמורים להיות שקולים בדעתם, מגיבים בפזיזות ובקלות-דעת, תוך פזילה לפופולריות של רקע בקרב אנשים אחוזי-היסטריה.

מתנגב גם החשד כי קריאתו של ח"כ שריר להקמת גרדום רטרואקטיבי, יותר מאשר מלמדת היא על רצונו להילחם בפשיעה מצביעה על הברוטליות וחוסר המעצורים של בעל הדיעוין. מכל מקום ברור לחלוטין, שאסור שהמקרה ה"מחריד ישמש עילה לחובבי הגרדומים למיניהם להצמיח לנו אותם. לא לשם כך קיימת מערכת המישפט בישראל. הדעת גם נותנת, כי כל עוד יהיו בקרבנו רבים כמו עמוס ופנינה ירדן לא תצלח מזימתם של תלייננו.

יורם שפטל, עורכי-דין. חל-אביב

ההבדל הקטן *

היה היו שני חברים. אחד היה קצין, השני חייל פשוט.

יצאו השניים למשימה מהלך שעה אחת מן הבסיס. סיימו משימתם בהקדם ולפניהם שעה ומחצית השעה עד בוא הגיפ להחזירם אל מקומם. מה יעשו בנייתיים? אמר הקצין: בוא, ספר לי על ילדותך ואני אספר על ילדותי. ענה החייל: לא הייתה לי ילדות. בן שלוש הייתי בווארשה כשפרצה מילחמת העולם-השנייה. אמר

שעות הפנאי של חייליו באומר ובצליל. והיה החייל עוזר לטבח, מטעים ארוחות חבריו בפלפלים ובצללים. נזקק הקצין לחלילו, נזכר בחברו מן הכיתה שהיה מחלל יפה מסביב למדורות, העבירהו אל יחידתו וישם את המישרה על שכמו.

אמר החייל: מיום שסיימתי עממי לא בא חליל לבין שפתי. שאל הקצין: שמא תנגן בכינור? אמר החייל: מסופקני. לא זכור לי שניסיתי אי-פעם. שאל הקצין: ותוף ומצלתיים? — חוששני לאוזניים. אולי זיקלום, גיטארה, אקורדיון? — לא ראשון, לא שני ולא אחרון.

פרש הקצין זרועותיו, נאנח אנחה קלה והפטיר: אצטרך להחזירו אל כיוריו ואל סיריו. בו כאן אין מה לעשות.

דויד ניב, ירושלים

היה היו שני חברים. אחד היה קצין, השני חייל פשוט. היה הקצין ממונה על הלהקה הצבאית, מנעים

* הדברים פורסמו והופצו במישכן הכנסת, מטעם דויד ניב, שהוא עורך "דברי הכנסת" וקנאי השפה העברית.